

Financiële situatie en meerjarenperspectief

‘WAAR WE VOOR STAAN’

Inhoudsopgave

1	<i>Stand van zaken Vechtstromen financieel</i>	3
	Inleiding	3
	Financieel beleid	3
	Evaluatie financieel beleid 2014-2018	5
	Huidige financiële beleid begroting 2019-2022	7
	Benchmark	12
2	<i>Duurzaam financieel beleid</i>	14
	Uitwerking duurzaam financieel beleid	14
	Schuldpositie stabiliseren	19
	<i>Bijlage 1: Business case fusie en andere herijkingsmomenten financieel beleid</i>	21
	<i>Bijlage 2: Benchmarkuitkomsten netto schuld, kapitaallasten en gemiddelde belastingdruk</i>	25
	<i>Bijlage 3: Aanpassingen verduurzamen huidig financieel beleid</i>	28
	<i>Bijlage 4: Uitwerking scenario's</i>	32
	<i>Bijlage 5: Detailinformatie over tariefs- en lastendrukontwikkeling 2014-2028</i>	34

1 Vechtstromen financieel

Inleiding

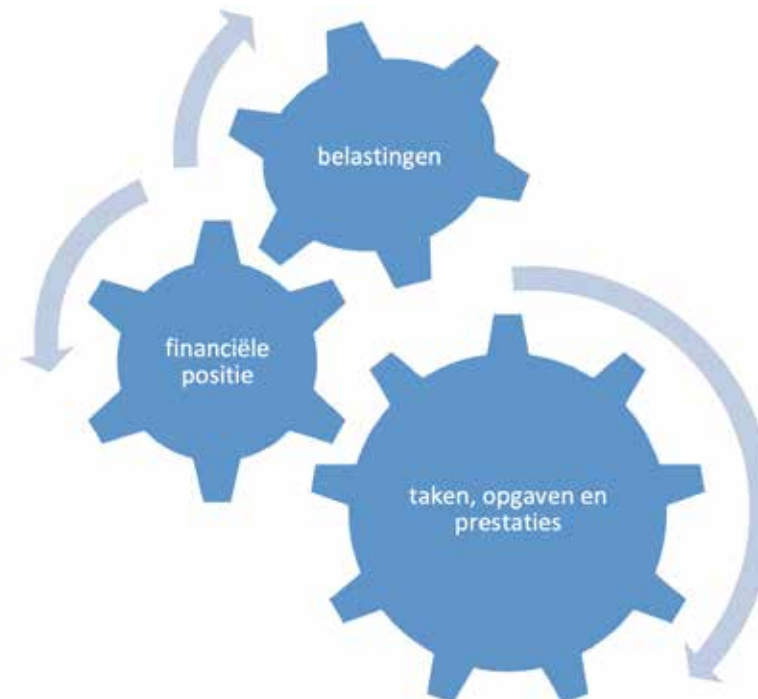
De bestuurlijke ambities worden gerealiseerd op basis van drie programma's: watersysteem, waterketen en besturen en organiseren. Daarnaast zijn enkele thema's benoemd waarin voor nieuwe ontwikkelingen aan visievorming en agendering wordt gewerkt. Om de ambities te realiseren zijn financiële middelen nodig. In deze paragraaf wordt het financieel beleid toegelicht. Dit document is bedoeld om het nieuwe bestuur in staat te stellen om onderbouwde keuzes te maken voor een toekomstbestendig en duurzaam financieel beleid. In dit document worden alleen de financiële overwegingen in kaart gebracht. De uiteindelijke keuzes zullen altijd bezien moeten worden in relatie tot de inhoudelijke opgaven. Ook die samenhang wordt in dit document verduidelijkt.

In de afgelopen bestuursperiode gold als uitgangspunt een financieel beleid met een aanvaardbaar evenwicht tussen de inhoudelijke taken en de belastingdruk. Het Algemeen Bestuur heeft hiervoor financiële beleidskaders aangegeven, waarmee Vechtstromen bij de uitvoering van zijn taken rekening moest houden. In alle begrotingen in de periode van 2015 tot en met 2019 en de jaarrekeningen van 2014 tot en met 2017 is hieraan voldaan. Bij de jaarrekeningen zijn de goedkeurende accountantsverklaringen verkregen, zowel op het gebied van getrouwheid als rechtmatigheid.

Hieronder worden de uitgangspunten van het huidige financieel beleid weergegeven en worden enkele financiële indicatoren geëvalueerd en gebenchmarkt. Vervolgens geven wij aan hoe voor Vechtstromen een meer duurzaam financieel beleid kan worden gerealiseerd en welke financiële afwegingen daarbij door het nieuwe bestuur kunnen worden gemaakt. Hiervoor zijn enkele gevoeligheidsanalyses uitgewerkt, waarbij onder meer de gevolgen voor de gemiddelde belastingdruk zijn aangegeven.

Financieel beleid

Het financieel beleid is geen geïsoleerd beleid, maar staat in samenhang met de taken en opgaven van het waterschap. De financiën van Vechtstromen staan dus niet op zichzelf, maar zijn afgeleid van onze taken. Drie grootheden spelen hier op elkaar in. Op de eerste plaats de doelstellingen van het waterschap: wat willen wij bereiken en wat moeten wij daarvoor doen? Dit heeft invloed op de twee andere grootheden: hoe staan wij er financieel voor en wat betekent het voor de belastingontwikkeling in het gebied? Deze drie grootheden grijpen in elkaar als in een raderwerk:

De raderen zijn uitgewerkt naar indicatoren en succesfactoren die de waterschappen voor onderlinge vergelijking gebruiken:

Overzicht thema Financiën (uit Waterschapspiegel)

Hoofddoelen	Subdoelen	Succesfactoren
Financiële ruimte om taken goed uit te kunnen voeren en risico's af te dekken.	Financiële ruimte om te kunnen investeren.	Investeringsuitgaven.
	Financiële positie.	Schuldquote.
		Eigen vermogen en weerstandsvermogen.
		Flexibiliteit van de begroting.
	Opbrengsten om exploitatiekosten te kunnen dekken.	Ontwikkeling van de lastendruk.
		Evenwicht in de begroting.
Omvang van de kwijtschelding.		

Evaluatie financieel beleid 2014-2018

Het financieel beleid van waterschap Vechtstromen is op verschillende momenten vastgelegd en tussentijds herijkt. In de Business case fusie waterschappen Regge & Dinkel en Velt & Vecht is een doelmatigheidsopgave in de exploitatielasten vastgelegd van 11 miljoen euro. Aanvullend daarop is in het Bestuursakkoord 2014-2018 een extra taakstelling van 5 miljoen euro afgesproken. Een derde bezuiniging ter grootte van 1 miljoen euro is bij de Tussenevaluatie bestuursakkoord vastgelegd. In totaal bedroegen de taakstellingen 17 miljoen euro; tot en met 2018 is daarvan 16,5 miljoen euro gerealiseerd.

Daarnaast heeft in de afgelopen bestuursperiode een herstructurering van de leningenportefeuille plaatsgevonden. Dit heeft een jaarlijks rentevoordeel opgeleverd van 4 miljoen euro. Verder is bij de Tussenevaluatie bestuursakkoord besloten om de HWBP-investeringsbijdrage van 8 miljoen euro naar de exploitatie over te hevelen. Hierdoor hebben wij een schuldstabilisatie bereikt.

In [bijlage 1](#) staat een meer uitgebreide analyse van het financieel beleid en de verschillende herijkingsmomenten. Hieronder staan de uitkomsten van het financieel beleid voor de jaren 2014 tot en met 2018 voor de investeringen, de exploitatielasten, het rekeningresultaat, het eigen vermogen, de netto-schuld en de gemiddelde stijging van de lastendruk.

	2014	2015	2016	2017	2018
Bruto-investeringen	40,6	42,9	42,4	34,2	40,4
Cofinanciering	-6,7	-3,7	-5,3	-5,9	-8,3
Netto-investeringen	33,8	39,2	37,1	28,3	32,0
Totale exploitatielasten	122	123	133	130	133
Kapitaallasten in % lasten	26,3%	25,7%	26,4%	28,7%	28,4%
Rekeningresultaat (t/m BVR)	-8,5	-5,2	-11,4	-6,9	-3,9
Rekeningresultaat jaarrekening	-3,3	0,4	-11,4	-4,1	nmb
Eigen vermogen	51,8	52,2	40,8	36,7	32,7
Eigen vermogen in % balans	11,0%	10,8%	8,3%	7,5%	6,7%
Netto-schuld	386	407	424	429	437
Netto-schuld in % belastingen	362%	375%	385%	373%	368%
Gemiddelde lastendruk	2,9%	2,3%	2,3%	3,3%	3,2%

Uit dit overzicht trekken wij de volgende conclusies:

- In de afgelopen rekeningjaren 2014 tot en met 2017 hebben wij jaarlijks voor ongeveer 34,6 miljoen euro aan investeringen gerealiseerd.
- De totale exploitatielasten zijn van 2014 tot 2018 vrijwel stabiel gebleven. Dit wordt veroorzaakt door enerzijds het totaal aan gerealiseerde taakstellingen van 16,5 euro die in deze cijfers zijn verwerkt, en anderzijds de reguliere prijs- en salarisstijgingen. De ophoging met 10 miljoen euro vanaf 2016 wordt voor 7,7 miljoen veroorzaakt door de stelselwijziging om de HWBP-investeringsbijdrage niet meer te activeren, maar rechtstreeks ten laste van de exploitatielasten te brengen.
- Het aandeel van de kapitaallasten in de totale lasten neemt geleidelijk toe. Dit geeft minder flexibiliteit binnen de totale begroting.
- De rekeningresultaten in de jaarrekeningen van 2014 tot en met 2017 zijn tot en met de tweede begrotingswijziging altijd binnen de bestuurlijke kaders gebleven.
- Het eigen vermogen is in de periode van 2014 tot 2019 met 22 miljoen euro afgenomen. Dit wordt veroorzaakt door bestuurlijke besluiten rondom het beschikbaar stellen van een reserve voor transitiekosten van 10,6 miljoen euro, de eenmalige afboeking van 7,7 miljoen euro voor de HWBP-bijdrage en 3,1 miljoen euro die nodig was voor de voorziening voor huisvesting.
- De netto-schuld is in de periode van 2014 tot 2019 met 51 miljoen euro toegenomen. Hierop is in de afgelopen bestuursperiode bijgestuurd, waardoor wij in de toekomst een situatie van schuldstabilisatie bereiken.
- De gemiddelde lastendruk per begrotingsjaar heeft over de periode van 2014 tot en met 2016 voldaan aan de kaders van de business case fusie en de aanvullende kaders uit het Bestuursakkoord 2014-2018. Voor 2017 en 2018 voldeed de lastendruk aan het bijgestelde kader vanuit de Tussenevaluatie bestuursakkoord. Een gedetailleerd overzicht van de ontwikkeling van de tarieven en de lastendruk per belastingcategorie staat in [bijlage 5](#).

Huidige financiële beleid begroting 2019-2022

In de begroting voor de periode van 2019 tot en met 2022 hanteren wij de volgende uitgangspunten. Zij zijn gegroepeerd naar het raderwerk met de raders Taken en opgaven, Financiële positie en Belastingen.

Taken en opgaven:

- Een voortschrijdend netto-investeringsvolume over vijf jaar van 179 miljoen euro, volgens de begroting van 2019 tot en met 2022.

- De financiële taakstelling van 17 miljoen euro, die in het huidige bestuursakkoord aan de organisatie is opgelegd, is eind 2019 gerealiseerd.
- In het kader van ToekomstBestendig Personeelsbeleid voor het uitvoeren van de in de begroting afgesproken activiteiten, hebben wij normen bepaald voor de personeelsformatie, de salariskosten en de kosten voor inhuur. Wij gaan uit van 495 fte met salariskosten van 43,6 miljoen euro en een budget voor inhuur van 5,4 miljoen euro, ten laste van het exploitatiebudget (2,9 miljoen) en de projecten (2,5 miljoen).

Financiële positie:

- De schuldpositie mag niet hoger worden dan 470 miljoen euro. Uit de meerjarenprognose blijkt dat bij ongewijzigd beleid de omvang van de schuld toeneemt tot 472 miljoen in 2020, om daarna geleidelijk met 3 miljoen per jaar af te nemen tot 449 miljoen euro in 2028.
- Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves. In de Programmabegroting 2019-2022 staat de verwachting dat het eigen vermogen afneemt van 32,7 miljoen euro eind 2018 naar 15,6 in 2022. Dit komt vooral door de inzet van de bestemmingsreserve voor tariefsegalisatie om de tarieven tijdelijk af te vlakken.
- Het weerstandsvermogen moet met een weerstandsfactor van minimaal 1,0 een omvang hebben van 7 miljoen euro en met maximaal 1,4 een omvang van 10 miljoen. In de begroting 2019 bedraagt onze weerstandscapaciteit 1,25. Het weerstandsvermogen is het vermogen van het waterschap om (financiële) tegenvallers op te vangen zonder dat de continuïteit in gevaar komt. Het wordt uitgedrukt in een verhouding tussen de weerstandscapaciteit (de algemene reserve en de post onvoorzien) en de geïnventariseerde risico's. Hierbij wordt als norm een ondergrens gehanteerd van 1,0 en een bovengrens van 1,4.
- Met een eventuele dividenduitkering van de Nederlandse Waterschaps Bank houden wij in onze begroting 2019 geen rekening. In het verleden konden wij jaarlijks ongeveer 5 miljoen euro bijschrijven.

Belastingen:

- De bestemmingsreserve voor tariefsegalisatie wordt aangehouden en aangewend om eventuele toekomstige schommelingen in de belastingtarieven op te vangen. Daarnaast kunnen wij die inzetten voor het matigen van de tarieven. De bestemmingsreserve moet een bepaalde omvang hebben: wij hebben vastgesteld dat aan het einde van een vierjaarstermijn nog 20% beschikbaar moet zijn van de stand van de reserve in het eerste begrotingsjaar in die vierjaarsperiode.
- Eventuele positieve jaarrekeningresultaten worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve voor tariefsegalisatie.
- De jaarlijkse stijging van de lastendruk is in de Tussenevaluatie bestuursakkoord vastgesteld op maximaal 3,5%.

In de Programmabegroting 2019-2022 die op 28 november 2018 door het Algemeen Bestuur is vastgesteld is het hiervoor aangegeven financieel beleid toegepast.

Ons huidige financieel meerjarenbeleid tot en met 2028 staat hieronder weergegeven voor de investeringen, de exploitatielasten, het rekeningresultaat, het eigen vermogen, de netto-schuld en de gemiddelde jaarlijkse stijging van de lastendruk.

Financieel meerjarenperspectief

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bruto-investeringen	53,8	45,8	33,9	30,1	32,4	32,4	32,4	32,4	32,4	32,4
Cofinanciering	-6,6	-5,2	-4,9	-0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto-investeringen	47,3	40,6	29,0	29,6	32,4	32,4	32,4	32,4	32,4	32,4
Totale exploitatielasten	139	143	147	152	157	160	163	168	173	174
Kapitaallasten in % lasten	28,3%	29,2%	29,2%	29,7%	28,8%	28,8%	28,5%	28,4%	27,6%	26,7%
Rekeningresultaat (t/m BVR)	-5,1	-5,6	-3,9	-2,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Eigen vermogen	27,6	22,0	18,1	15,6	15,6	15,6	15,6	15,6	15,6	15,6
Eigen vermogen in % balans	5,4%	4,3%	3,6%	3,1%	3,1%	3,1%	3,1%	3,1%	3,1%	3,1%
Netto-schuld	459	472	468	465	465	462	459	455	452	449
Netto-schuld in % belastingen	377%	375%	356%	337%	320%	312%	302%	290%	279%	276%
Gemiddelde lastendruk per jaar	3,4%	3,7%	4,1%	4,2%	6,2%	2,0%	2,6%	3,0%	3,1%	0,8%

Het overzicht doet ons het volgende concluderen:

- Voor de begrotingsjaren 2019 tot en met 2022 is jaarlijks gemiddeld 41 miljoen euro aan bruto-investeringen beschikbaar. Dit wordt voor gemiddeld 4 miljoen gedekt door jaarlijkse subsidie-inkomsten. Voor de jaren 2023 tot en met 2028 gaan wij uit van het jaarlijkse investeringskader van 32,4 miljoen euro. Het huidige beleid biedt geen ruimte voor indexering van het investeringskader.
- De totale exploitatielasten nemen in 2019 tot en met 2028 geleidelijk toe als gevolg van prijsaanpassingen en de oplopende kapitaallasten. Na 2023 vlakt deze toename af, omdat de kapitaallasten dan minder hard stijgen en vanaf 2027 zelfs gaan dalen.
- Het aandeel van de kapitaallasten in de totale lasten loopt in de jaren 2019 tot en met 2022 op naar 29,7%. Dit geeft minder flexibiliteit binnen de totale begroting. Vanaf 2023 daalt dit percentage naar uiteindelijk 26,7% in 2028, waarmee er dus weer meer flexibiliteit in de begroting komt.
- De begrote rekeningresultaten van 2019 tot en met 2022 zijn gemiddeld jaarlijks 4 miljoen euro negatief. Dit komt vooral door onttrekkingen aan de bestemmingsreserve voor tariefsegalisatie. Vanaf 2023 voorzien wij geen onttrekkingen meer en is de begroting structureel sluitend.
- Het eigen vermogen neemt in de periode van 2019 tot en met 2022 af met 17 miljoen euro, als gevolg van de al genoemde onttrekkingen aan in het bijzonder de bestemmingsreserve voor tariefsegalisatie.
- De netto-schuld stijgt in de jaren 2019 en 2020 met 35 miljoen euro naar maximaal 472 miljoen in 2020. Daarna zet een daling in met jaarlijks 3 miljoen euro naar 449 miljoen in 2028. In de afgelopen bestuursperiode heeft bijsturing plaatsgevonden om te komen tot stabilisatie van de netto-schuld. Dit is in de cijfers goed zichtbaar.
- De gemiddelde lastendruk per begrotingsjaar voldoet in 2019 nog aan het bijgestelde kader vanuit de Tussenevaluatie bestuursakkoord. In de jaren 2020 tot en met 2022 ligt dit erboven, als gevolg van aanzienlijk hogere cao- en inflatie-uitkomsten. In 2023 ligt de raming op gemiddeld 6,2%. Dit is vooral het gevolg van het feit dat er dan geen reserve meer wordt ingezet om de tarieven af te vlakken. Ook is in de doorrekening vanaf 2023 vooralsnog geen gedifferentieerde inzet meer toegepast van de bestemmingsreserve voor tariefsegalisatie watersysteembeheer. Deze werd toegepast om de gevolgen van de herijking van de kostentoedeling van 2017 te verzachten voor de tarieven 'ingezetenen' en 'gebouwd'. Het wel of niet meer inzetten van de tariefsegalisatiereserve is een beleidskeuze die wordt voorgelegd aan het nieuwe bestuur.
- De komende jaren zal scherper worden begroot, waardoor de jaarresultaten naar verwachting zullen afnemen en daarmee de toevoeging van de bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie. Dit zal bij de huidige uitgangspunten leiden tot minder toekomstige (gedifferentieerde) inzet van bestemmingsreserves tariefsegalisatie en daarmee een hogere tariefstijging voor met

name het tarief 'ongebouwd'. Daarbij speelt ook de recente uitspraak van de Hoge Raad dat bermen (als onverhard deel van wegen) niet meer als wegen mogen worden omgeslagen, maar als ongebouwd. Alleen hierdoor stijgt het tarief ongebouwd al met 4% extra in 2020. Als er naar aanleiding van nieuwe voorstellen van de Commissie Aanpassing Belastingstelsel wijzigingen komen, dan kan dat leiden tot nuancering van de tariefstelling voor 'ongebouwd'.

- Voor de jaren 2024 tot en met 2028 ligt de raming op gemiddeld 2,3%. Dit komt vooral doordat de kapitaallasten in deze periode minder hard stijgen dan in de vorige perioden. Een gedetailleerd overzicht van de ontwikkeling van de tarieven en de lastendruk per belastingcategorie staat in [bijlage 5](#).

Benchmark

Eind 2018 heeft de Unie van Waterschappen Waterschapspeil en Waterschapsspiegel uitgebracht. Waterschapspeil geeft de stand van zaken van een groot aantal activiteiten van de waterschappen weer; in Waterschapsspiegel staat een vergelijking tussen de waterschappen. Via een digitale tool is het mogelijk om een eigen dashboard voor vergelijking met andere waterschappen te maken. Dit online dashboard (Waves) bevat de belangrijkste resultaten van de bedrijfsvergelijking in Waterschapsspiegel, en maakt het mogelijk om waterschappen gemakkelijk met elkaar te vergelijken. Het dashboard is te bereiken via www.waterschapsspiegel.nl.

Uit de benchmark van Waterschapsspiegel blijkt dat Vechtstromen in vergelijking met de andere twintig waterschappen als volgt scoort:

- De netto-schuld is relatief hoog (20e).
- Het eigen vermogen is relatief gemiddeld (15e).
- De kapitaallasten (rente en afschrijving) zijn relatief gemiddeld (15e).
- De gemiddelde lastendruk is relatief laag (7e).
- De kwijtschelding is relatief hoog (5e).

Tussen enkele factoren bestaat een correlatie. Zo blijkt dat waterschappen met een lage netto-schuld ook relatief lagere kapitaallasten hebben. Dit duidt erop dat kosten minder worden geactiveerd en via kapitaallasten uitgesmeerd over een groot aantal jaren, maar meer als kosten in de exploitatie worden genomen. Bij die waterschappen zou de belastingdruk hoger worden verwacht, maar een relatie tussen de hoogte van de netto-schuld en kapitaallasten met de belastingdruk geeft geen eenduidig beeld.

In [bijlage 2](#) staan de gedetailleerde uitkomsten van de benchmark voor de netto-schuld, de kapitaallasten en de lastendruk.

Duurzaam financieel beleid

In de Programmabegroting 2019-2022 is voor 2019 als speerpunt aangegeven dat Vechtstromen een duurzaam financieel beleid gaat voeren. De afgelopen jaren hebben wij ook al een solide financieel beleid gevoerd. Onlangs hebben wij een analyse uitgevoerd op het meer structureel borgen van een solide financieel beleid. Dat noemen wij duurzaam financieel beleid.

Onder 'duurzaam financieel beleid' verstaan wij 'het verrichten van (wettelijke) taken en opgaven bij een structureel sluitende exploitatiebegroting, een bestendig investeringsvolume met een aanvaardbare schuldpositie, tegen een maatschappelijk aanvaardbare lastendruk voor huishoudens en bedrijven en voldoende reserves in relatie tot het risicoprofiel, waarbij dit wordt beschouwd over een periode van tien jaar.'

De in de definitie opgenomen factoren sluiten aan op de financiële indicatoren die in Waterschapsspiegel, de vergelijking tussen de waterschappen, worden gehanteerd.

Uitwerking duurzaam financieel beleid

Vechtstromen heeft zijn huidige financieel beleid tegen het licht van de definitie van duurzaam financieel beleid gehouden. Wat blijkt? Op onderdelen is het goed mogelijk om ons huidige financieel beleid duurzamer te maken.

In het overzicht in [bijlage 3](#) staat waar het huidige financieel beleid kan worden aangepast om te komen tot een meer duurzaam financieel beleid. Als eerste stap is het meerjarenperspectief verlengd van vier naar tien jaar, zodat de financiële ontwikkelingen over een langere periode zichtbaar zijn.

Daarnaast kan het nieuwe bestuur beleidsaanpassingen overwegen zoals investeringen indexeren, het investeringskader ophogen en de schuldpositie terugbrengen of op zijn minst constant houden. Ook kan het nieuwe bestuur de dividenduitkering van de Nederlandse Waterschaps Bank inzetten en het kwijtscheldingsbeleid heroverwegen. En ten slotte kan het nieuwe bestuur nieuwe taakstellingen geven voor extra ombuigingen in de exploitatie en extra subsidies. Deze keuzes zijn aan een nieuw bestuur en zullen in samenhang met de taken en opgaven moeten worden bepaald.

In twee scenario's staan de effecten ten opzichte van het huidige financieel meerjarenperspectief geschetst. Dit is niet uitputtend gedaan, maar voor enkele indicatoren om de effecten weer te geven. De scenario's zijn vooral bedoeld als indicatie en gevoeligheidsanalyse.

Huidige beleid:

In het huidige beleid is in de begroting voor 2019 tot en met 2022, en de jaren daarna, geen rekening gehouden met indexering van de geraamde investeringen.

Scenario 1:

Het huidige beleid leidt tot een begroting voor 2019 tot en met 2022, en de jaren daarna, waarbij de investeringen worden geïndexeerd. Hiermee ondervangen wij de huidige feitelijke verlaging van het niveau van de taken (de vervangingsinvesteringen en de overige opgaven) die wij met de financiële middelen kunnen realiseren. Gerekend is met 2,4% aan indexering van het investeringsvolume vanaf 2023. Ten opzichte van het huidige beleid is het effect hiervan als volgt:

- De netto-schuld daalt licht naar een stabiel niveau van 464 miljoen euro. Met dit scenario wordt nog steeds een stabilisatie van de netto-schuld bereikt;
- Het aandeel van de kapitaallasten in de totale lasten daalt naar uiteindelijk 27,3% in 2028, waarmee er dus weer meer flexibiliteit in de begroting komt;
- De gemiddelde lastendruk per begrotingsjaar neemt uiteindelijk met jaarlijks 0,2% toe.

Scenario 2:

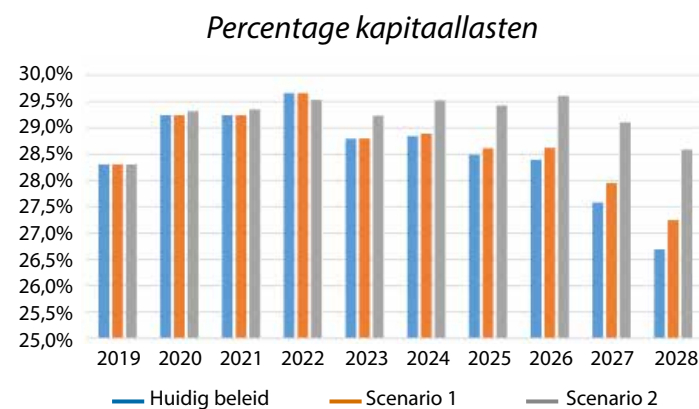
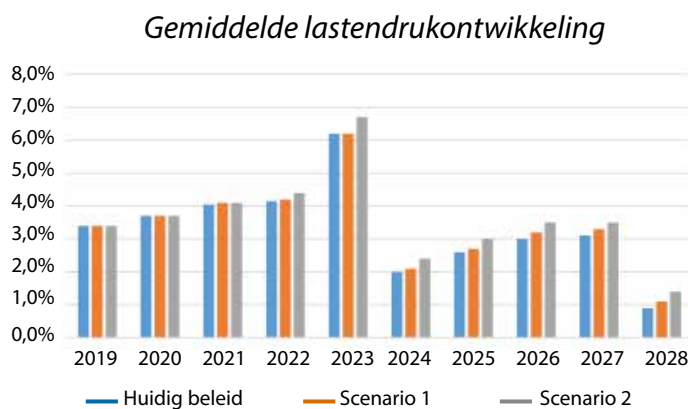
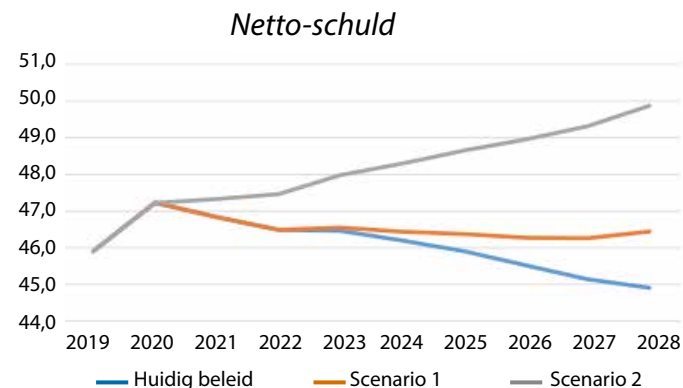
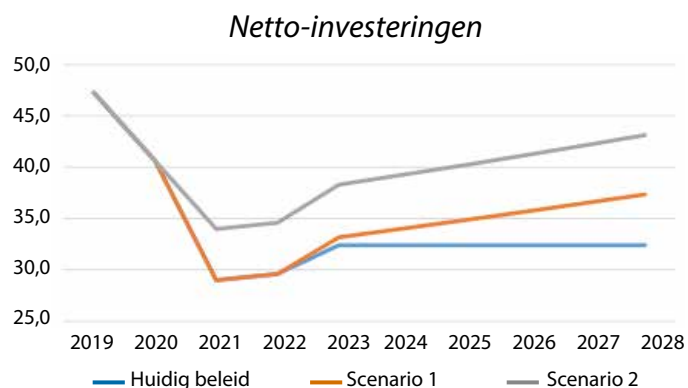
De jaarlijkse investeringsomvang neemt vanaf 2021 toe met 5 miljoen euro, inclusief indexering. In de prognose van het investeringsvolume houden wij rekening met een structureel investeringskader van 32,4 miljoen euro per jaar. Uit assetmanagement, waarbij de basis op orde is, en de overige opgaven voorzien wij een stijging van de investeringen. De omvang is nog niet duidelijk en is onderwerp van bestuurlijke afweging. Met dit scenario tegen wij aan wat het effect is bij een toename van de investeringen met jaarlijks 5 miljoen euro. Uit de gevoeligheids-analyse blijkt dat elke 5 miljoen euro aan extra investeringen leidt tot de volgende effecten:

- De netto-schuld loopt jaarlijks op met 5 miljoen euro en stijgt naar 499 miljoen in 2028. Met dit scenario wordt dus op korte termijn geen stabilisatie van de netto-schuld meer bereikt;
- Het aandeel van de kapitaallasten in de totale lasten daalt niet meer, maar blijft voor de periode van 2022 tot en met 2026 stabiel op 29,6%, om uiteindelijk te dalen naar 28,6% in 2028;
- Het effect van 5 miljoen euro meer aan investeringen bedraagt (exclusief indexering) 0,3% op de gemiddelde lastendruk. Omgekeerd betekent 5 miljoen minder aan investeringen een lagere gemiddelde lastendruk van 0,3%.

Bij dit scenario hebben wij alleen het effect doorgerekend van de verhoging van het investerings-volume, maar nog niet wat dit voor de organisatiekosten gaat betekenen. De afgelopen jaren bedroeg het gemiddelde netto investeringsvolume 34,6 miljoen euro.

Dit is waarschijnlijk de omvang aan investeringen die de huidige organisatie kan realiseren. Als de investeringskosten structureel toenemen, kan dat effect hebben op de omvang van de organisatie.

De uitkomsten van het huidige beleid en voor de beide scenario's voor de hoogte van de netto-investeringen en de effecten hiervan op de netto-schuld, de gemiddelde lastendruk en het percentage kapitaallasten zijn samengevat in onderstaande grafieken.

De scenario's kunnen wij ook hanteren om ons activabeleid aan te passen. Daarbij is het mogelijk om minder kosten aan investeringen toe te rekenen, maar deze rechtstreeks aan de exploitatie toe te rekenen. Dit verlaagt de schuldpositie en de kapitaallasten en verhoogt de lastendruk.

Een interessante beleidskeuze komt voort uit de vraag of wij het dividend van de Nederlandse waterschaps Bank inzetten of niet. Tot en met 2012/2013 ontvingen wij van de Nederlandse Waterschaps Bank jaarlijks gemiddeld 5 miljoen euro aan dividend. Wij verwachten dat wij vanaf 2019/2020 opnieuw op dividend mogen rekenen. De omvang is, net als de frequentie, echter onzeker en vanuit de uitgangspunten van duurzaam financieel beleid verdient het geen voorkeur om het dividend als structureel dekkingsmiddel in te zetten. Incidenteel kunnen wij het dividend wel inzetten als dekkingsmiddel, bijvoorbeeld voor tijdelijke exploitatie-uitgaven of uitgaven voor innovatie. Daarnaast voor een tijdelijke tariefsverlaging via de bestaande reserve voor tariefsegalisatie. Ook kunnen wij het dividend toevoegen aan onze reserves of inzetten voor de verlaging van onze schuld. Het nieuwe bestuur kan over de inzet een keuze maken zodra meer duidelijkheid over de dividenduitkering bestaat.

De uitwerking van de scenario's staat in [bijlage 4](#).

Schuldpositie stabiliseren

Duurzaam financieel beleid vraagt om een bestendig investeringsvolume met een aanvaardbare schuldpositie. Als wij in de exploitatie het aandeel van de kapitaallasten, die voortvloeien uit de investeringen, beperkt houden (bijvoorbeeld tot 30%) creëren wij flexibiliteit in onze begroting. Het huidige beleid is dat wij streven naar stabilisatie, of zelfs verlaging, van de huidige schuldpositie. Uit de ontwikkelingen van de thema's en programma's blijkt een grote opgave, waardoor de investeringsomvang zal toenemen. Voor de hogere investeringen zullen wij extra langlopende geldleningen moeten aantrekken, waardoor de schuldpositie zal toenemen. Dit stelt ons voor een dilemma.

Om de doelstelling van het stabiliseren, en zo mogelijk verlagen, van de schuldpositie te halen zal het nieuwe bestuur beleidskeuzes moeten maken op het gebied van activabeleid. Een mogelijkheid is minder kosten aan investeringen, maar die rechtstreeks aan de exploitatie toerekenen. Dit verlaagt de schuldpositie en de kapitaallasten, maar verhoogt de lastendruk. Een andere manier is investeringen verdelen in klassen voor bijvoorbeeld vervangingsinvesteringen, investeringen als gevolg van nieuwe beleidsopgaven en investeringen die voortkomen uit sluitende business cases met een overzienbare terugverdiensijd. Daarnaast kan het nieuwe bestuur herprioritering van de voorgenomen investeringen overwegen om de schuldpositie te stabiliseren of te verlagen. Het nieuwe bestuur heeft wat te kiezen!

Bijlage 1:

Business case fusie en andere herijkingsmomenten financieel beleid

Het financieel beleid van waterschap Vechtstromen is op verschillende momenten vastgelegd en tussentijds herijkt. Hieronder staat het (financiële) verloop, gebaseerd op de Business case fusie.

1. In de Business case fusie waterschappen Regge & Dinkel en Velt & Vecht (29 mei 2012) is als belangrijke voorwaarde vastgelegd dat de fusie als zodanig (afgezien van andere autonome ontwikkelingen) niet leidt tot een verhoging van de belastingdruk. Dit leidde tot een doelmatigheidsopgaaf in de exploitatielasten van 11 miljoen euro. Voor de inwoners in het zuidelijke gebied bleef de belastingdruk daarmee gelijk, terwijl het voor die in het noordelijke gebied tot een vermindering van de gemiddelde lastendruk heeft geleid met gemiddeld 28%.
2. In de Begroting 2014-2017 (2 januari 2014) is met een gemiddelde lastendruk van 2,9% voor het jaar 2014 voldaan aan het lastendrukkader vanuit de Business case fusie. Maar de meerjarenraming voor 2015 tot en met 2017 gaf een gemiddelde lastendruk van 4,2% te zien.
3. Gelet op de verkiezingsprogramma's zijn in het Bestuursakkoord 2014-2019 daarom ingrijpende voorstellen gedaan voor aanpassing van de lastenverhoging in de periode van 2015 tot en met 2019 voor burgers en bedrijven. Dit heeft geleid tot een extra doelmatigheidsopgaaf in de exploitatielasten van 5 miljoen euro. Wij slaagden erin om de gemiddelde vierjaarlijkse lastendrukpercentages met 1,5% te verlagen naar 2,7%. Dit was mogelijk door onder meer een verlaging van het investeringskader met jaarlijks 6 miljoen euro. Dit leidde tot lagere kapitaallasten in de exploitatielasten, waarvan de tarieven zijn afgeleid. Daarnaast is in het bestuursakkoord vastgelegd dat er ruimte voor verhoging van de investeringen ontstaat als er meevallers komen, meer cofinanciering wordt binnengehaald en de betaling van dividend door de Nederlandse Waterschaps Bank wordt hersteld. Tot slot is in het bestuursakkoord een onderzoek aangekondigd naar de noodzaak van aanvullend beleid in verband met de omvang van de netto-schuld.

4. In de Begroting 2015-2018 (26 november 2014) is met een gemiddelde lastendruk van 2,4% voldaan aan het bijgestelde lastendrukkader vanuit het bestuursakkoord. Daarnaast zijn in deze begroting keuzes gemaakt om te voldoen aan het verlaagde investeringskader. Als neveneffect neemt de netto-schuld af van 520 naar 500 miljoen euro in 2027.
5. Ook in de Begroting 2016-2019 (25 november 2015) is met een gemiddelde vierjaarlijkse lastendruk van 2,5% voldaan aan het bijgestelde lastendrukkader vanuit het bestuursakkoord. Daarnaast hebben wij in deze begroting de structurele rentemeevaller van jaarlijks 4 miljoen euro ingeboekt. Dit was mogelijk dankzij de herstructurering van de leningenportefeuille. Vanuit de inzichten die zijn opgedaan met een stress-test met financiële diagnose door een extern onderzoeksbureau heeft het Algemeen Bestuur uiteindelijk besloten om deze rentemeevaller aan te wenden voor 2 miljoen euro aan extra investeringen en 2 miljoen voor een jaarlijkse reductie van de netto-schuld.
6. Bij de Tussenevaluatie bestuursakkoord (mei 2016) zijn de volgende herijkingen doorgevoerd:
 - Een tijdelijke extra investeringsruimte voor de programma's 1 en 2 van jaarlijks 4,8 miljoen euro in de periode 2016-2019;
 - Een HWBP-investeringsbijdrage van 7,8 miljoen euro naar de exploitatie, waarmee de schuldstabilisatie in 2020 460 miljoen euro bedraagt;
 - Een extra taakstelling in de exploitatie van 1,0 miljoen euro;
 - Herijking van de kostentoedeling in de tarieven van het watersysteembeheer;
 - Verhoging van het kader van de gemiddelde lastendruk van 2,7% naar 3,5%.
7. In de Begroting 2017-2020 (30 november 2016) is met een gemiddelde vierjaarlijkse lastendruk van 3,2% voldaan aan het bijgestelde lastendrukkader vanuit de Tussenevaluatie bestuursakkoord. Ook zijn in deze begroting extra investeringen opgenomen als gevolg van het verhoogde investeringskader.
8. Bij de Meerjarenverkenning 2018-2021 (12 juli 2017) kwam nogmaals de noodzaak naar voren voor extra investeringsruimte voor de programma's 2 en 3 van jaarlijks 4,25 miljoen euro voor de periode 2017-2020. Daarmee liepen de netto-schulden weer enigszins op tot 470 miljoen euro, met een schuldstabilisatie in 2021. De extra investeringsruimte bleek destijds te passen binnen het gemiddelde lastendrukkader van 3,5%.

9. In de Begroting 2018-2021 (29 november 2017) is met een gemiddelde vierjaarlijkse lastendruk van 3,2% voldaan aan het bijgestelde lastendrukkader vanuit de Tussenevaluatie bestuursakkoord. Ook zijn in deze begroting extra investeringen opgenomen als gevolg van het verhoogde investeringskader bij de Meerjarenverkenning 2018-2021.
10. In de Begroting 2019-2022 (28 november 2018) konden wij met een gemiddelde vierjaarlijkse lastendruk van 3,8% niet meer helemaal voldoen aan het bijgestelde lastendrukkader vanuit de Tussenevaluatie bestuursakkoord. Voor het jaar 2019 zelf wordt met 3,4% hieraan nog wel voldaan, maar in de jaren daarna loopt de gemiddelde lastendruk op tot 4,2%. Deze extra lastendrukstijging met 0,7% ten opzichte van het lastendrukkader van 3,5% wordt in zijn geheel veroorzaakt door forse loon- en prijsstijgingen voor die jaren.

Bijlage 2:

Benchmarkuitkomsten netto schuld, kapitaallasten en gemiddelde belastingdruk

Gegevens Jaarrekening 2017

<i>Waterschap</i>	<i>Netto-schuld in % waterschapsbelastingen</i>	<i>Ranking</i>
Waterschap Zuiderzeeland	134%	1
Waterschap Limburg	135%	2
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	173%	3
Waterschap Hollandse Delta	181%	4
Waterschap Vallei en Veluwe	215%	5
Hoogheemraadschap Schieland Krimpenerwaard	216%	6
Waterschap Hunze en Aa's	227%	7
Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden	243%	8
Waterschap Drents Overijsselse Delta	250%	9
Waterschap Rivierenland	258%	10
Waterschapsbedrijf Limburg	279%	11
Hoogheemraadschap van Rijnland	287%	12
Waterschap Brabantse Delta	296%	13
Waterschap Noorderzijlvest	296%	14
Waterschap De Dommel	299%	15
Waterschap Scheldestromen	300%	16
Waterschap Aa en Maas	320%	17
Wetterskip Fryslân	330%	18
Hoogheemraadschap van Delfland	354%	19
Waterschap Vechtstromen	372%	20
Waterschap Amstel Gooi en Vecht	380%	21
Waterschap Rijn en IJssel	430%	22
<i>Gemiddelde</i>	272%	

<i>Netto-schuld</i>	<i>Waarderingstabel Waterschapspeil</i>	<i>Aantal waterschappen</i>
< 250%	Aanvaardbaar	8
> 250% en < 300%	Vereist aandacht	7
> 300%	Vereist bijsturing	7

Gegevens Jaarrekening 2017

<i>Waterschap</i>	<i>Kapitaallasten in % waterschapslasten</i>	<i>Ranking</i>
Waterschap Limburg	11,4%	1
Waterschap Zuiderzeeland	14,7%	2
Waterschap Hollandse Delta	16,2%	3
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	18,7%	4
Waterschap Scheldestromen	20,5%	5
Hoogheemraadschap Schieland Krimpenerwaard	21,6%	6
Waterschap De Dommel	23,6%	7
Waterschap Vallei en Veluwe	23,7%	8
Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden	24,3%	9
Hoogheemraadschap van Rijnland	24,8%	10
Waterschap Drents Overijsselse Delta	26,9%	11
Waterschap Hunze en Aa's	26,9%	12
Waterschap Noorderzijlvest	28,1%	13
Waterschap Rivierenland	28,2%	14
Waterschap Vechtstromen	28,7%	15
Waterschap Aa en Maas	29,0%	16
Waterschap Brabantse Delta	30,1%	17
Waterschap Rijn en IJssel	30,2%	18
Wetterskip Fryslân	30,4%	19
Waterschap Amstel Gooi en Vecht	38,2%	20
Waterschapsbedrijf Limburg	38,9%	21
Hoogheemraadschap van Delfland	41,7%	22
<i>Gemiddelde</i>	26,4%	

Vergelijking lastendruk waterschappen o.b.v. concept tarieven 2019

Waterschap	Ranking
De Dommel	1
Limburg	2
Vallei en Veluwe	3
Rijn en IJssel	4
Aa en Maas	5
Brabantse Delta	6
Vechtstromen	7
Schieland en de Krimpenerwaard	8
De Stichtse Rijnlanden	9
Amstel, Gooi en Vecht	10
Rivierenland	11
Fryslân	12
Rijnland	13
Zuiderzeeland	14
Scheldestromen	15
Drents Overijsselse Delta	16
Noorderzijlvest	17
Hunze en Aa's	18
Hollandse Delta	19
Hollands Noorderkwartier	20
Delfland	21

Bijlage 3: Aanpassingen verduurzamen huidig financieel beleid

Overzicht aanpassingen huidige beleid naar duurzaam financieel beleid

Definitie DFB	Rader	Indicator	Wat is hieraan niet duurzaam in de huidige situatie	Effect t.o.v. huidige financieel meerjarenbeeld op de exploitatie (+ = hogere lasten; - = lagere lasten; +/- = neutraal)	
Het verrichten van taken en opgaven bij een bestendig investeringsvolume	1. Taken/opgaven.	a.1 Bruto-investeringen.	aa. Bestuurlijke focus op jaarschijven wijzigen naar focus op meerjarig investeringsvolume.	+/-	Geen; het gaat om wijze van communicatie en informatievoorziening
		a.2 Subsidies.	ab. Geen indexering van investeringskader.	+	Vanaf 2023 indexering toepassen leidt tot hogere investeringen (en kapitaal-lasten): Scenario 1.
		a.3 Netto-investeringen.	ac. Hogere claim op investeringsvolume vanwege assetmanagement en opgaven.	+	Meer inzicht en focus op 'basis op orde' leidt tot hogere investeringen (en kapitaallasten). Scenario 2: investerings-kader vanaf 2022 + 5 miljoen. + index vanaf 2023.
			ad. Boeggolf-patroon in de ramingen: de capaciteit van de organisatie kan gemiddeld 34,6 miljoen euro aan.	+	Hogere investeringen vragen meer capaciteit van de organisatie.
			ae. Relatief hoog aandeel geactiveerde eigen personeelslasten (zowel aantal fte als in integrale personeelstarief).	+/- op termijn	De gedachte is om alleen directe kosten toe te rekenen en geen overhead. Dit betekent een verschuiving van investeringen naar exploitatie.

			af. Nieuwe investeringen kunnen leiden tot extra onderhoudslasten in de exploitatie.	+/-	Vooralsnog op neutraal effect ingeschat.
bij een structureel sluitende exploitatiebegroting		b. Sluitende exploitatiebegroting.	ba. Exploitatiebegroting moet elk jaar sluitend worden gemaakt met reserve-inzet. Hierdoor worden lasten doorgeschoven naar toekomstige besturen.	+/-	Effect is niet zo groot, omdat het laatste jaar van inzet 2022 is. Voorstel is om het huidige beleid te handhaven: jaarrekeningsaldi toevoegen aan egalisatiereserves belastingen en die reserves gebruiken (voorzover aanwezig) voor egaliseren grote fluctuaties in belastingdrukstijgingen.
met een aanvaardbare schuldpositie	2. Financiële positie.	a.1 Netto-schuld.	Relatief hoog ten opzichte van andere waterschappen en geeft relatief hoge kapitaallasten.	nvt	Stabilisatie schuld nagenoeg bereikt, maar: * situatie van stabilisatie schuift elke begroting een jaar op naar achteren; * totale omvang schuld loopt hierdoor ook nog steeds op; * dit leidt tot hogere kapitaallasten in de toekomst; daarom beleid formuleren dat investeringen niet hoger mogen zijn dan de afschrijvingen en het maximum van de schuldpositie handhaven op 470 miljoen euro.

		a.2 Netto-schuld-% ten opzichte van de belastingopbrengst.		nvt	...
tegen voldoende reserves		b.1 Eigen vermogen (= totaal reserves).	Eigen vermogen neemt elk jaar in omvang af.	+/-	Huidig beleid continueren. 2022 is laatste jaar inzet van reserves. De inzet van reserves voor tariefsegalisatie is een bestuurlijke keuze. Zoals hiervoor al is aangegeven is het voorstel om het huidige beleid te handhaven: jaarrekeningsaldi toevoegen aan tariefsegalisatiereserves en die reserves gebruiken (voorzover aanwezig) voor egaliseren grote fluctuaties in belastingdrukstijgingen.
		b.2 Eigen vermogen % ten opzichte van het balanstotaal.		+/-	Huidig beleid continueren.
(in relatie tot het risicoprofiel)		c.1 Kapitaallasten.	Percentage kapitaallasten ten opzichte van de totale exploitatielasten loopt geleidelijk op.	-	Door uitgangspunten van omvang investeringen in overeenstemming te brengen met de afschrijvingen lopen de kapitaallasten niet verder op. Daarnaast activabeleid met betrekking tot de activering van uren herzien.
		c.2 Kapitaallasten-% ten opzichte van de totale exploitatielasten.	Afhankelijk van financiële gegevens.	-	Idem.

tegen maatschappelijk aanvaardbare lastendruk voor huishoudens en bedrijven	3. Belastingen.	a. Gemiddelde lastendruk.	Relatief laag ten opzichte van andere waterschappen.	+	Door aanpassing van het financieel beleid zal de lastendruk toenemen.
		b.1 Kwijtschelding belastingen.			Zie hierna.
		b.2 Opbrengst belastingen.		+	Door aanpassing van het financieel beleid zal de lastendruk toenemen.
		b.3 Kwijtschelding belastingen in % belastingen.	Relatief hoog ten opzichte van andere waterschappen.		Bestuurlijke keuze.
		c. Besparingen/ taakstellingen exploitatie.		+/-	Afgelopen jaren is voor 17 miljoen euro aan ombuigingen doorgevoerd.
waarbij dit wordt beschouwd over een periode van tien jaar.				+/-	Meerjarendoorkijk over tien jaar vergroot inzicht en gevolgen van keuzes.
	4. Inzet dividend- uitkering NWB.			+/-	Beleidskeuze: Inzet van uitkering voor incidentele investeringen/ uitgaven.

Bijlage 4: Uitwerking scenario's

Scenario	Toelichting
Huidige beleid	Huidige beleid B 2019-2022 e.v. (exclusief indexering investeringen)
Scenario 1	Huidige beleid B 2019-2022 e.v. (inclusief indexering investeringen)
Scenario 2	5 miljoen euro extra investeringen vanaf 2021 (inclusief indexering investeringen)

Uitwerking van de scenario's naar enkele indicatoren:

- Netto-investeringen.
- Netto-schuld en in % opbrengst waterschapsbelastingen.
- Kapitaallasten in % exploitatielasten.
- Eigen vermogen en in % balans-totaal.
- Ontwikkeling gemiddelde lastendrukstijging.

Netto-investeringen (in M€)

Scenario	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Huidig	33,8	39,2	37,1	28,3	32,0	47,3	40,6	29,0	29,6	32,4	32,4	32,4	32,4	32,4	32,4
Scenario 1	33,8	39,2	37,1	28,3	32,0	47,3	40,6	29,0	29,6	33,2	34,0	34,8	35,6	36,5	37,4
Scenario 2	33,8	39,2	37,1	28,3	32,0	47,3	40,6	34,0	34,6	38,3	39,2	40,2	41,1	42,1	43,1

Netto-schuld (in M€)

Nummer	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Huidig	386	407	424	429	437	459	472	468	465	465	462	459	455	452	449
Scenario 1	386	407	424	429	437	459	472	468	465	465	464	464	463	463	464
Scenario 2	386	407	424	429	437	459	472	473	475	480	483	487	490	493	499

Netto-schuld in % opbrengst waterschapsbelastingen

Nummer	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Huidig	362%	375%	385%	373%	368%	377%	375%	356%	337%	320%	312%	302%	290%	279%	276%
Scenario 1	362%	375%	385%	373%	368%	377%	375%	356%	337%	321%	313%	304%	294%	285%	283%
Scenario 2	362%	375%	385%	373%	368%	377%	375%	359%	344%	328%	323%	315%	307%	298%	298%

Kapitaallasten in % exploitatielasten

Scenario's	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Huidig	26,3%	25,7%	26,4%	28,7%	28,4%	28,3%	29,2%	29,2%	29,7%	28,8%	28,8%	28,5%	28,4%	27,6%	26,7%
Scenario 1	26,3%	25,7%	26,4%	28,7%	28,4%	28,3%	29,2%	29,2%	29,7%	28,8%	28,9%	28,6%	28,6%	28,0%	27,3%
Scenario 2	26,3%	25,7%	26,4%	28,7%	28,4%	28,3%	29,3%	29,3%	29,7%	29,2%	29,5%	29,4%	29,6%	29,1%	28,6%

Eigen vermogen (in M€)

Scenario's	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Huidig	59,3	55,1	51,8	52,2	40,8	36,7	32,7	27,6	22,0	18,1	15,6	15,6	15,6	15,6	15,6
Scenario 1	59,3	55,1	51,8	52,2	40,8	36,7	32,7	27,6	22,0	18,1	15,6	15,6	15,6	15,6	15,6
Scenario 2	59,3	55,1	51,8	52,2	40,8	36,7	32,7	27,6	22,0	18,1	15,6	15,6	15,6	15,6	15,6

Eigen vermogen in % balans-totaal

Scenario's	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Huidig	11,0%	10,8%	8,3%	7,5%	6,7%	5,4%	4,3%	3,6%	3,1%	3,1%	3,1%	3,1%	3,1%	3,1%	3,1%
Scenario 1	11,0%	10,8%	8,3%	7,5%	6,7%	5,4%	4,3%	3,6%	3,1%	3,1%	3,1%	3,1%	3,1%	3,1%	3,1%
Scenario 2	11,0%	10,8%	8,3%	7,5%	6,7%	5,4%	4,3%	3,6%	3,1%	3,1%	3,1%	3,1%	3,1%	3,1%	3,1%

Ontwikkeling gemiddelde lastendrukstijging

Scenario's	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Huidig	2,9%	2,3%	2,3%	3,3%	3,2%	3,4%	3,7%	4,1%	4,2%	6,2%	2,0%	2,6%	3,0%	3,1%	0,8%
Scenario 1	2,9%	2,3%	2,3%	3,3%	3,2%	3,5%	3,7%	4,1%	4,2%	6,2%	2,1%	2,7%	3,2%	3,3%	1,1%
Scenario 2	2,9%	2,3%	2,3%	3,3%	3,2%	3,5%	3,7%	4,1%	4,4%	6,7%	2,4%	3,0%	3,5%	3,5%	1,4%

Bijlage 5:

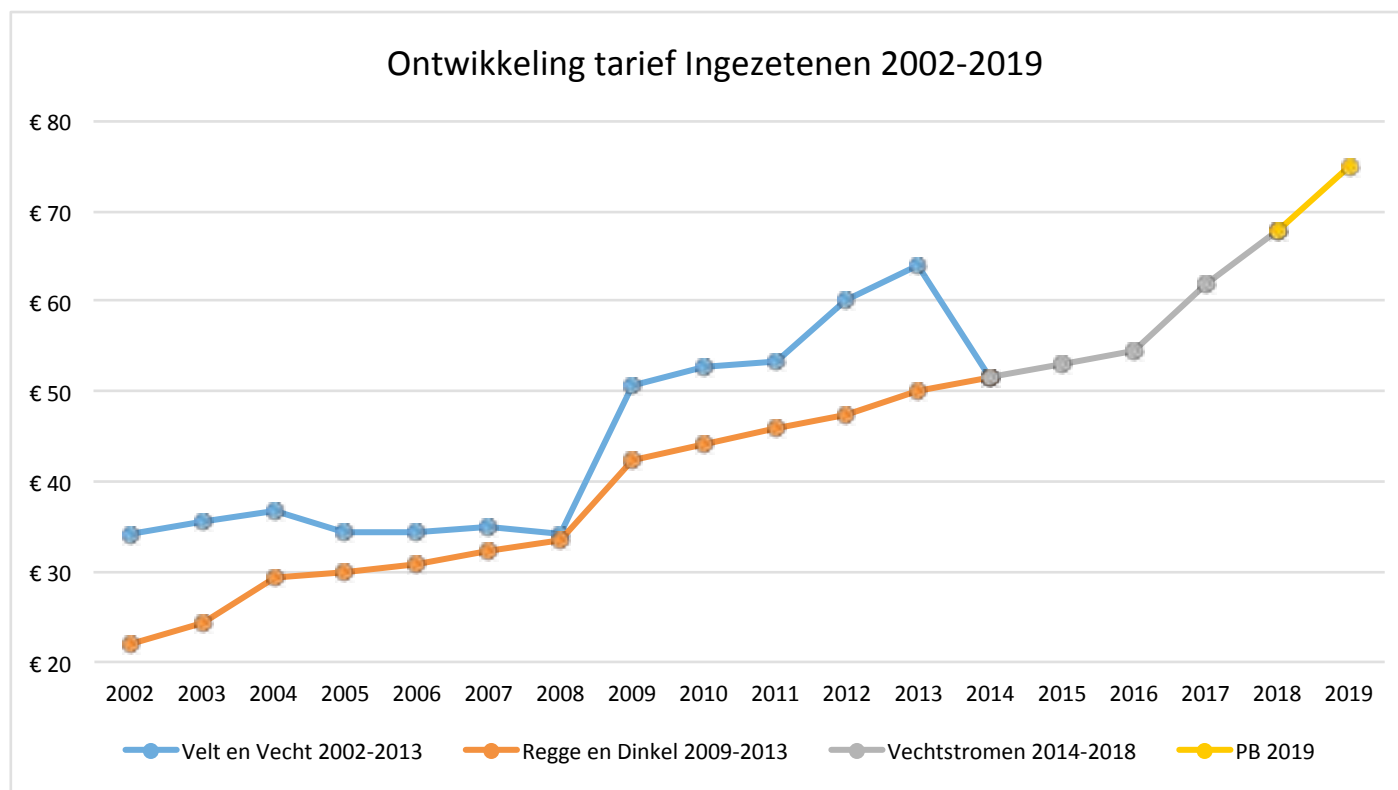
Detailinformatie over tariefs- en lastendrukontwikkeling 2014-2028

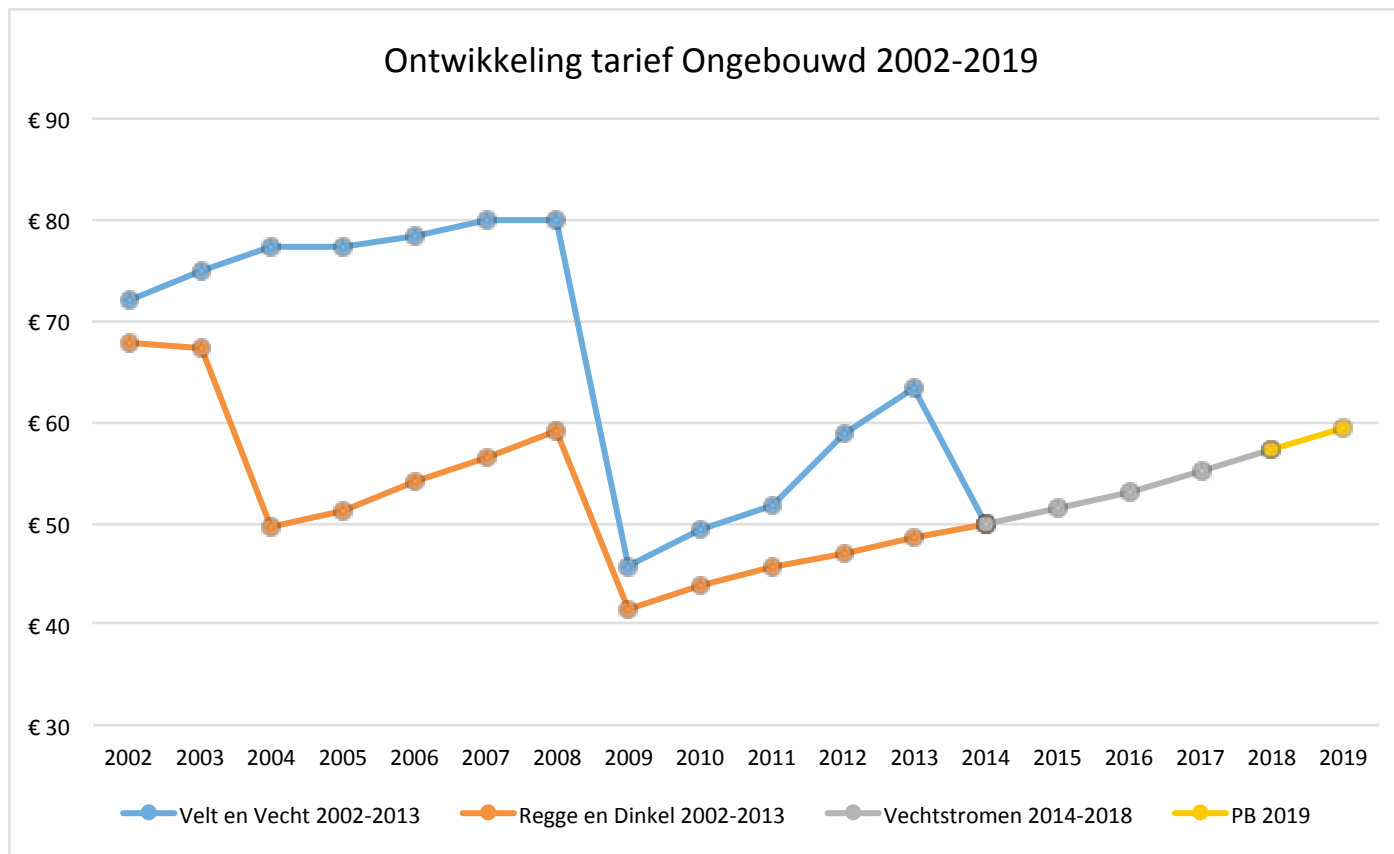
Samenvatting						B2019-2022				Huidig beleid 2023-2028					
Tariefsontwikkeling 2014-2028 (in €)	B2014	B2015	B2016	B2017	B2018	B2019	nmjp 2020	nmjp 2021	nmjp 2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
zuiveringsheffing	49,25	50,13	51,03	50,24	50,29	50,45	52,20	53,64	55,53	60,38	61,56	63,18	65,13	67,18	66,94
ingezetenenheffing	51,59	53,13	54,50	61,86	67,84	75,01	80,93	87,35	93,93	93,08	95,27	98,03	101,16	104,40	106,50
heffing gebouwd per eenheid	0,0390%	0,0390%	0,0390%	0,0390%	0,0416%	0,0404%	0,0400%	0,0407%	0,0412%	0,0433%	0,0440%	0,0449%	0,0459%	0,0471%	0,0476%
heffing ongebouwd per eenheid	49,89	51,37	53,10	55,16	57,22	59,47	61,91	64,28	66,75	73,34	74,87	76,90	79,24	81,67	83,14
natuurheffing	3,37	3,44	3,26	3,70	4,06	4,21	4,50	4,90	5,32	5,39	5,50	5,65	5,82	5,99	6,09
Tariefsontwikkeling 2014-2028 (in %)	B2014	B2015	B2016	B2017	B2018	B2019	nmjp 2020	nmjp 2021	nmjp 2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
zuiveringsheffing	3,7%	1,8%	1,8%	-1,5%	0,1%	0,3%	3,5%	2,8%	3,5%	8,7%	2,0%	2,6%	3,1%	3,1%	-0,4%
ingezetenenheffing	2,9%	3,0%	2,6%	13,5%	9,7%	10,6%	7,9%	7,9%	7,5%	-0,9%	2,4%	2,9%	3,2%	3,2%	2,0%
heffing gebouwd per eenheid	6,3%	3,3%	1,5%	2,2%	-0,5%	-2,9%	-1,0%	1,8%	1,2%	5,1%	1,6%	2,0%	2,2%	2,6%	1,1%
heffing ongebouwd per eenheid	2,9%	3,0%	3,4%	3,9%	3,7%	3,9%	4,1%	3,8%	3,8%	9,9%	2,1%	2,7%	3,0%	3,1%	1,8%
natuurheffing	0,3%	2,1%	-5,2%	13,5%	9,7%	3,7%	6,9%	8,9%	8,6%	1,3%	2,0%	2,7%	3,0%	2,9%	1,7%
Lastendrukontwikkeling 2014-2028 (in €)	B2014	B2015	B2016	B2017	B2018	B2019	nmjp 2020	nmjp 2021	nmjp 2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Eenpersoonhuishouding (huurwoning)	100,84	103,26	105,53	112,10	118,13	125,46	133,13	140,99	149,46	153,46	156,83	161,21	166,29	171,58	173,44
Meerpersoonhuishouding (eigen huis: WOZ waarde € 245.000)	286,88	292,75	298,47	307,39	316,09	325,30	335,49	347,95	361,42	380,27	387,71	397,53	408,96	421,29	423,90
Bedrijf (met 50 VE)	3.338	3.399	3.460	3.460	3.488	3.512	3.590	3.679	3.785	4.079	4.155	4.259	4.381	4.512	4.513
Agrarisch bedrijf (gemiddeld bedrijf met 40 ha)	2.288	2.353	2.427	2.519	2.610	2.708	2.813	2.920	3.031	3.310	3.378	3.468	3.573	3.682	3.742
Lastendrukontwikkeling 2014-2028 (in % t.o.v. vorig jaar)	B2014	B2015	B2016	B2017	B2018	B2019	nmjp 2020	nmjp 2021	nmjp 2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Eenpersoonhuishouding (huurwoning)	3,3%	2,4%	2,2%	6,2%	5,4%	6,2%	6,1%	5,9%	6,0%	2,7%	2,2%	2,8%	3,2%	3,2%	1,1%
Meerpersoonhuishouding (eigen huis: WOZ waarde € 245.000)	2,7%	2,0%	2,0%	3,0%	2,8%	2,9%	3,1%	3,7%	3,9%	5,2%	2,0%	2,5%	2,9%	3,0%	0,6%
Bedrijf (met 50 VE)	2,9%	1,8%	1,8%	0,0%	0,8%	0,7%	2,2%	2,5%	2,9%	7,8%	1,9%	2,5%	2,9%	3,0%	0,0%
Agrarisch bedrijf (gemiddeld bedrijf met 40 ha)	2,8%	2,9%	3,1%	3,8%	3,6%	3,8%	3,9%	3,8%	3,8%	9,2%	2,1%	2,7%	3,0%	3,1%	1,7%
Gewogen gemiddelde lastendrukverlichting	2,9%	2,3%	2,3%	3,3%	3,2%	3,4%	3,7%	4,1%	4,2%	6,2%	2,0%	2,6%	3,0%	3,1%	0,8%

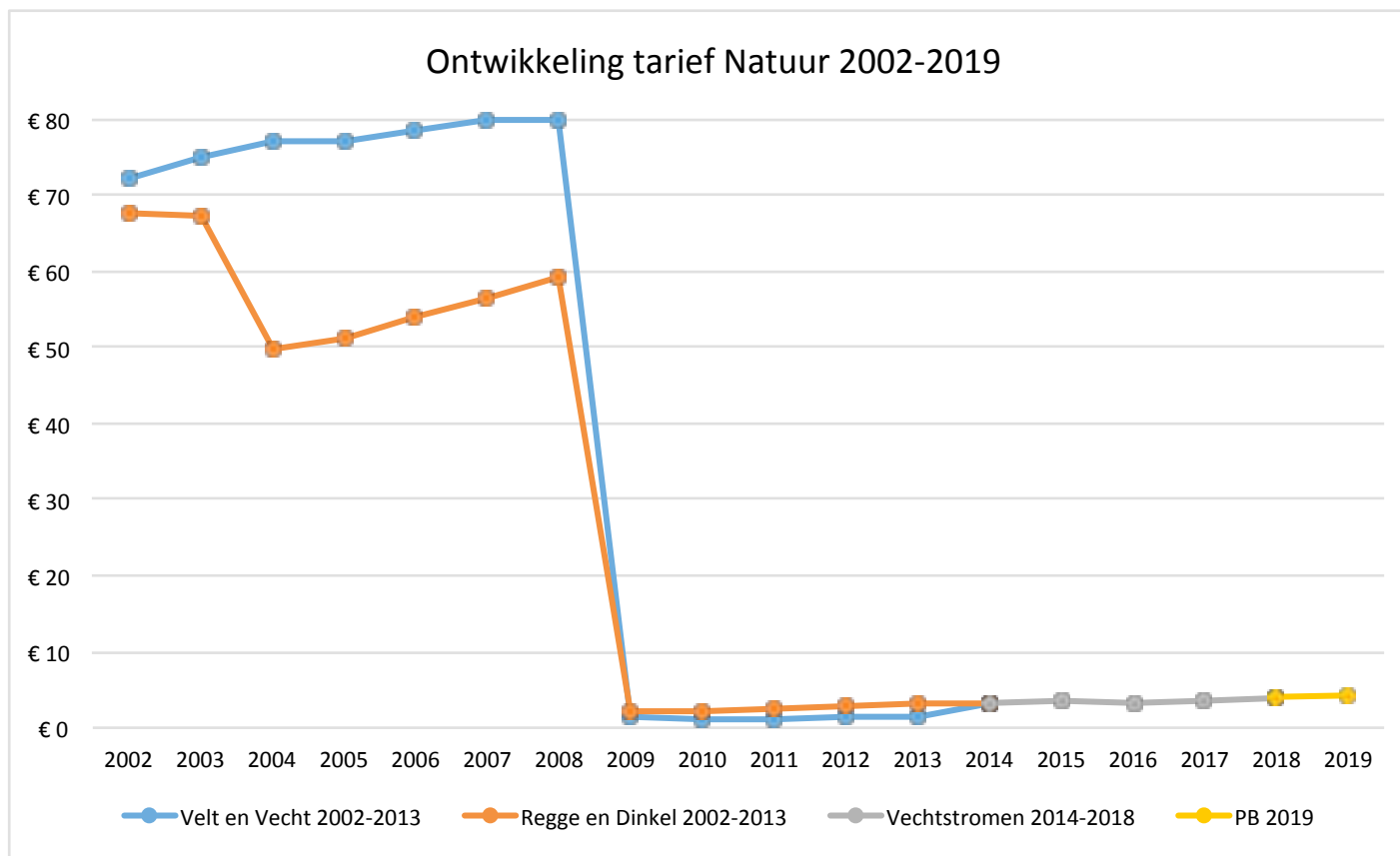
Detail informatie historische tariefsontwikkeling 2002-2019

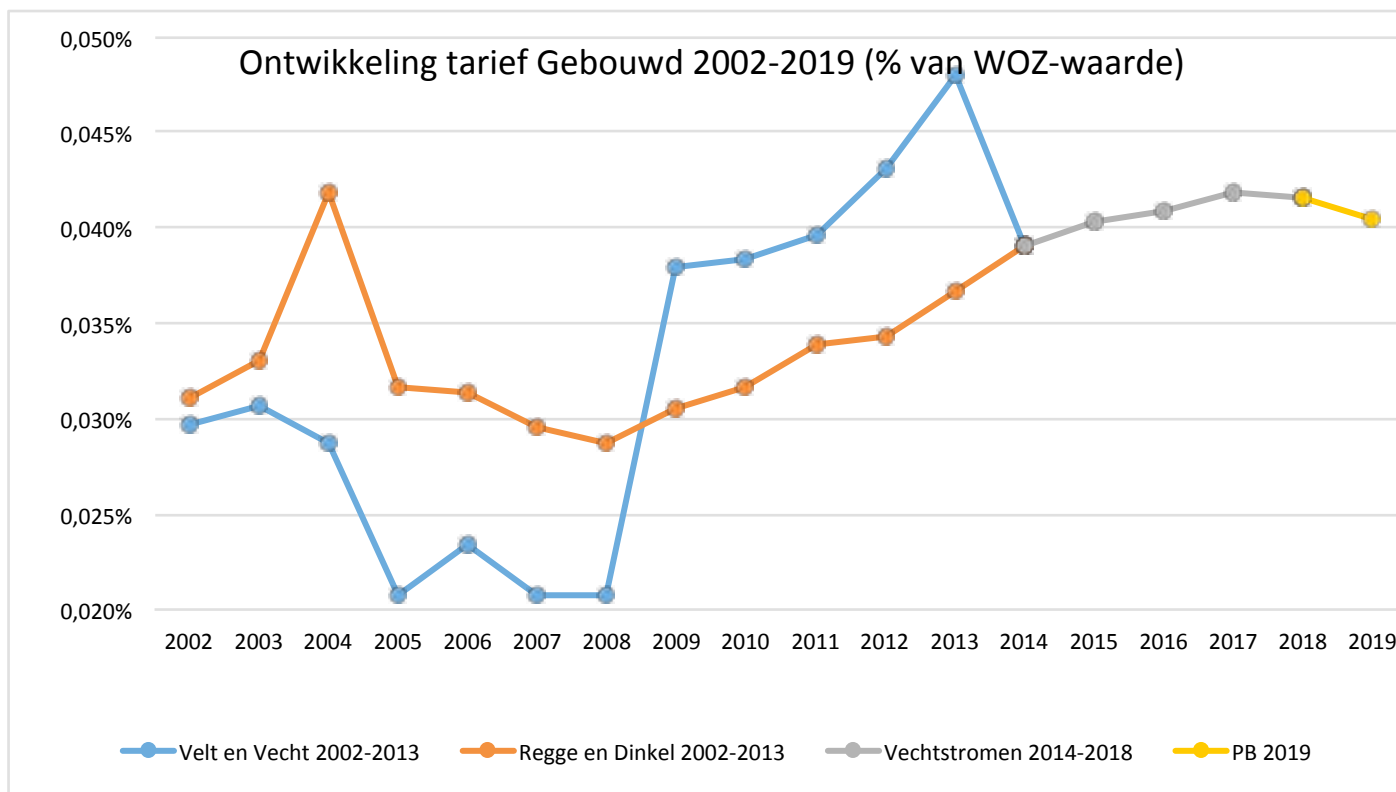
De taakopvatting van de waterschappen alsmede het bijhorende belastingstelsel en daaronder liggende principes en beginselen is in de loop van de jaren veranderd en dat heeft ook geleid tot veranderingen in kostenaandelen en tarieven per belastingcategorie. Hierna zijn de ontwikkelingen in de tarieven vanaf 2002 weergegeven.

I. De tariefsontwikkeling watersysteembeheer per belastingcategorie

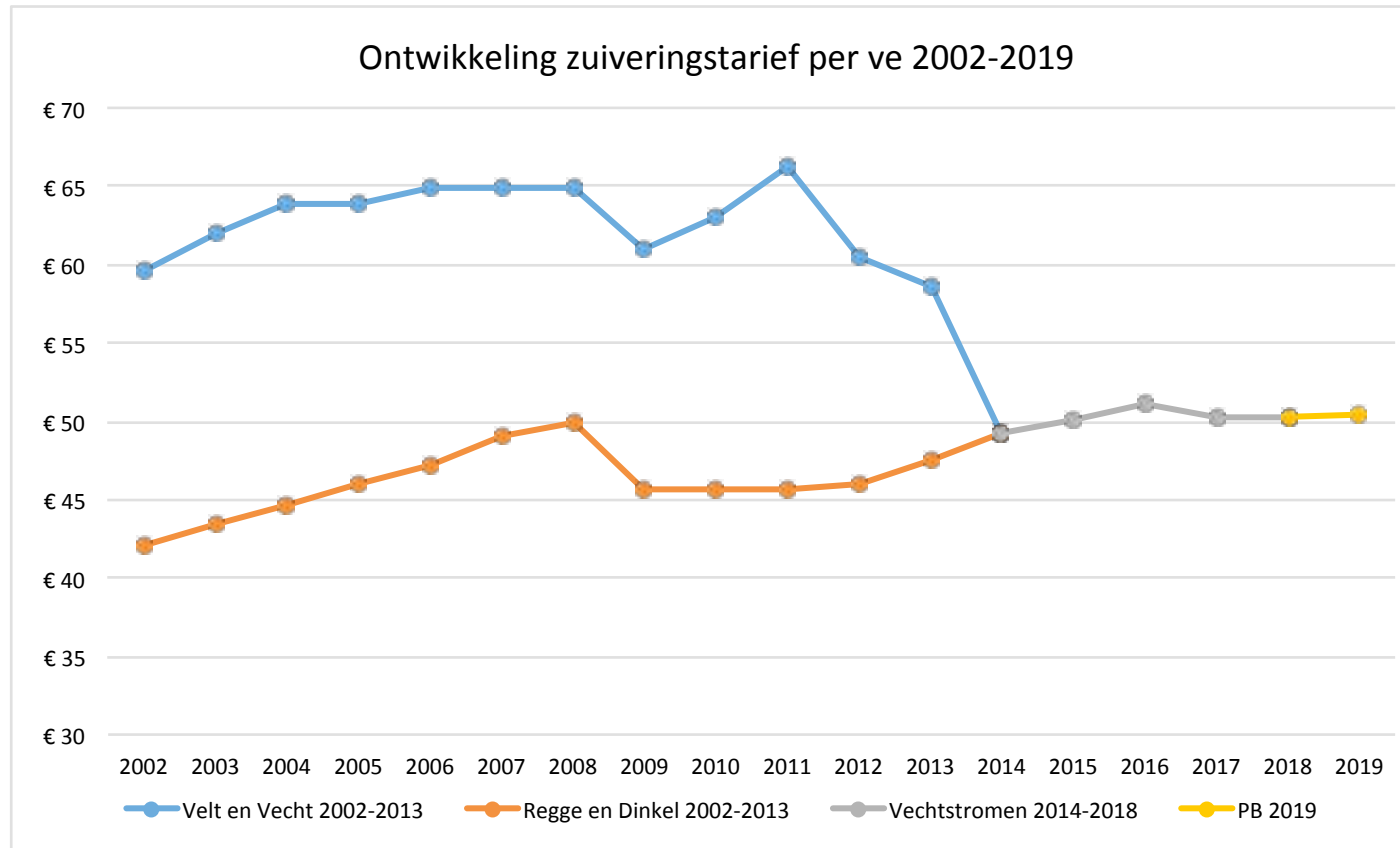

Enige duiding bij de voorgaande grafieken.

- Tot en met 2008 maakte de categorie Natuur onderdeel uit van de categorie Ongebouwd en werd er gebruik gemaakt van zogenaamde omslagklassen om het belang bij het waterschapswerk binnen de categorie Ongebouwd nader te duiden.
- Vanaf 2009 is Natuur een zelfstandige belastingcategorie.
- Tot en met 2008 vond de kostentoedeling in principe plaats met behulp van de methode Oldambt (kostenveroorzaking), vanaf 2009 verplicht met de methode Delfland (waarde). Waterschap Regge en Dinkel paste de methode Delfland in 2004 al deels toe.
- Vanaf 2014 zijn de tarieven voor het gefuseerde waterschap Vechtstromen gepresenteerd. Die zijn dan in het gebied van het voormalige waterschap Velt en Vecht een stuk lager.

II. De tariefsontwikkeling zuiveringsbeheer

Het zuiveringsbeheer kent geen verdere onderverdeling zoals het watersysteembeheer. De kosten van het zuiveringsbeheer zijn doorberekend in een integraal zuiveringstarief per vervuilingseenheid.

Door de invoering van een nieuw belastingstelsel in 2009 is het zuiveringstarief gedaald. Een aantal kosten voor kwaliteitstaken is vanaf 2009 toebedeeld aan het watersysteembeheer. Door de fusie is het zuiveringstarief in het gebied van het voormalige waterschap Velt en Vecht vanaf 2014 lager.